

AZ EGYIPTOMI HIEROGLIFÁK REJTÉLYE

Egyiptom legrégebbi történetéről hosszú időn át csak annyit tudtak az emberek, amennyit a görög és római utazók és történetírók írtak róla. Egyiptom története azonban sokkal korábban kezdődött, mint ahogy azt a görög és római írók megismerték...

A sivatag homokja lassanként elnyelte az egykor virágzó városokat. Az épületek romba dőltek, csak a magasra épített piramisok hirdették az ősi Egyiptom nagyságát. Lassan feledésbe merült a múlt, s úgy látszott, hogy az eltűnt világ örökre rejtély marad számunkra.

A XIX. század elején azonban egy tizenhét éves francia fiatalember, François Champolion nagy buzgalommal, alig tíz év alatt megfejtette az egyiptomi írásjeleket, az úgynevezett hieroglif írást. El tudta olvasni és megértette azokat a szövegeket, amelyeket a régi egyiptomiak véstek rá a kövekre, a piramisok, a sírkamrák, a templomok falaira, az emlékoszlopokra, sőt még azokat is, amelyekkel teleírták papiruszlapjaikat.

A titokzatos egyiptomi jeleket, a hieroglifákat, már a görögök és rómaiak is megcsodálták. Amikor a rómaiak meghódították Egyiptomot, néhány díszes oszlopot Rómába hurcoltak, a legnagyobbat a cirkusz közepén, a többi a város különböző terein állították fel. A rómaiak kíváncsian nézegették az oszlopok feliratait, de senki sem tudta elolvasni és megérteni azokat. Az idők folyamán többször is hozzáfogtak a különleges írás megfejtéséhez, de minden próbálgatásuk eredménytelen maradt.

Amikor Bonaparte Napóleon, a későbbi francia császár 1798-ban csapataival partra szállt Egyiptomban, francia tudósok egész serege kutatta az ősi Egyiptom emlékeit. Föltárták a sírokat, a múmiákat és az ott talált tárgyakat nagyrészt Franciaországba szállították, s múzeumokban helyezték el. Ekkor történt, hogy a katonák a lövészárkok ásása közben egy nagy kőlapot találtak. Az egyik tisztnek feltűnt a sűrűn televésett kőlap. Észrevette, hogy a hieroglif írás alatt görög szöveg áll. A leletet átadta a tudósoknak, akik a görög nyelven írt feliratot könnyen elolvasták. Ennek a kőlapnak a segítségével, amelyet a lelőhelyéről 'rosettai' kőlapnak neveztek el, sikerült megfejteni az egyiptomi hieroglifák titkát.

A kőlapba, amint annak felirata is közli, egyiptomi és görög nyelven ugyanazt a szöveget vésték. A feliratban az egyiptomi papok V. Ptolemaiosz fáraónak állítottak emléket, aki nagyon bőkezűen gyarapította a templomok vagyionát.

De hiába volt azonos a szöveg, ha az egyiptomi írásjeleket nem ismerték. Többen is próbálkoztak vele, eredménytelenül.

Ekkor vállalkozott a feladatra Champolion, aki kitűnően képzett, szorgalmas fiatalember volt. Jól tudott latinul és görögül, de ismerte a keleti nyelveket is. A 'rosettai' kő titka nem hagyta nyugodni, és nagy kedvvel fogott hozzá a kutatáshoz. Abból indult ki, hogy a görög szöveg megemlíti Ptolemaiosz nevét, így ennek a hieroglif szövegben is benne kell lennie. A szövegben a következő hieroglif csoportot találta:

Annak a szövegnek a segítségével, ami ezen a kövön található, fejtette meg az írás rejtélyét. A jelek helyére betűket helyettesített. Egy bekeretezett szövegrészben balról a felső jelet p-nek, az alsót t-nek, a következőt o-nak, az ülő oroszlán jelét l-nek, az alatta lévő t m-nek, a két következőt ai-nek, és végül az utolsót sz-nek olvasta. Ezek szerint az egyiptomiak Ptolemaiosz nevét Ptolmaisznak ejtették. Hiányzott az e és az o, amit Champolion könnyen észrevett, mert a szó elején egyszer már szerepelt ez a jel.

Így kezdte a hieroglifák megfejtését, de még maga sem volt biztos, hogy elgondolása helyes-e. Csakhamar megbizonyosodott róla. Egy másik feliraton ugyancsak bekeretezett szövegrészeket talált, és amikor a Ptolmais szónál felfedezett betűket behelyettesítette, a Kleopátra szöveget kapta. Az l, o, p és t mindkét névben szerepelt.

Champolion lassú, türelmes munkával megfejtette a hieroglif írást, és a keleti nyelvek segítségével megértette az ősi egyiptomi szavakat.

Amikor a Francia Tudományos Akadémia tudósainak beszámolt felfedezéséről, az egész tudományos világ ünnepelte a tudóst, aki feltárta Egyiptom titkát!

TUTANHAMON FÁRAÓ SÍRJÁNAK FELTÁRÁSA

1922. november első napjaiban a tudósok körében egy szenzációs hír keltett izgalmat: Egyiptomban teljes épségében megtalálták Tutanhamon fáraó sírját. Ez a hír különösen azért keltett nagy érdeklődést, mert az addig feltárt sírok nagy részét már korábban kirabolták, s a sírkamrákban csak a rablók által hátrahagyott és szétdobált maradványokat lehetett megtalálni. De valamilyen ok miatt Tutanhamon fáraó sírja épségben maradt meg. A régészek a Királyok Völgyében, Thébánál, egy napon sziklába vágott lépcsőkre bukkantak. Ahogy fokozatosan lejjebb és lejjebb hatoltak a hegy sziklájába vágott lépcsőkön, befalazott bejárat állta útjukat.

A bejárat megtisztításakor megtalálták Tutanhamon fáraó pecsétjét. A romok eltakarítása után újabb lepecsételt ajtóhoz értek. Ekkor már mindannyian érezték, hogy ez alkalommal valami rendkívüli felfedezés szemtanúi lehetnek.

Így is történt. Amikor óvatosan áttörték a befalazott ajtót, csodálatos látvány tárult eléjük. A helyiség zsúfolva volt a legkülönbözőbb tárgyakkal. Egymásra halmozott aranyos szekerek, aranyozott ágyak, ember nagyságú királyszobrok, karosszékek, ládikók, különféle dobozok és edények töltötték meg. Csak úgy szikrázott a sok arany és drágakő a tudósok villanylámpája fényében. Közel három és fél ezer év telt el azóta, hogy ezek a tárgyak ide kerültek, s azóta emberi szem nem látta őket.

Howard Carter, angol lord volt ennek a vállalkozásnak a pénzelője, és a többi tudóssal és régésszel együtt a csodálattól lenyűgözve állt egy darabig, miközben szemükkel gondosan végigfutottak a termen. De a koporsót, a szarkofágot, sehol sem látták. Az egyik falon befalazott ajtó nyomaira bukkantak, mellette kis szobor állt, mintha őrizné a titkos bejáratot.

De Carterék nem tudtak tovább menni. Először a helyiségben lévő gazdag leletet kellett biztonságba helyezni. Ez nagyon aprólékos és gondos munkát igényelt, hiszen a három és fél ezer év óta ebbe a gyér levegőjű kamrába zárt tárgyak a forróságtól megrongálódtak, fa alkatrészeik elkorhadtak, s első érintésre porrá hullottak volna. Ezért minden tárgyat alaposan megvizsgáltak és különböző eljárásokkal konzerváltak.

Hetekig tartott ez a munka. A szekrényekből és ládákból mindent kiszedtek, lefényképeztek és gondozás alá vettek. A gyönyörű festményekkel díszített ládikókat vegyszerekkel óvták meg, és kivitték azokat a sírkamrából. A ládikókból ruhák, szépművű ékszerek, aranyjogarak, aranyos legyezők, szandálok, különféle botok és más használati tárgyak kerültek elő.

Az ágy alatt ételes edényekben kővé keményedett sült libákat, kacsákat, gyümölcsöket, süteményeket és más ételeket találtak, amelyekkel a fáraót látták el a túlvilági életre.

Amint a terem kiürült, hozzáfogtak a következő fal bontásához. Itt érte őket csak igazán nagy meglepetés. A fal mögött mintegy fél méterre, aranyozott fából készült fatok állta útjukat. A tokon egy ajtót találtak, amelyet óvatosan kinyitottak, s meglepetésre egy újabb tokot és ajtót találtak, míg végül bejutottak a legbelső helyiségbe. Itt tárult a tudósok ámuló szeme elé a hatalmas, zöld kőből faragott koporsó. Négy sarkát szárnyas istennők domborműves alakjai díszítették.

A koporsó feltárásához már csigákra volt szükség, hiszen fedele mintegy 1200 kilót nyomott. Mindannyian nagy várakozással tekintettek a koporsó belsejébe. Egyik takarót a másik után vették le, és egyszerre csak csodálkozó kiállás tört ki valamennyi jelenlévőből. Ott feküdt előttük a fáraó csillogó, ember alakú aranykoporsója! A koporsó, mint később kiderült, fából készült és aranylemezek borították, fedelén dombormű, a fáraó remek, élethű arcképe színaranyból.

Amikor a koporsó fedelét nagyon óvatosan levették, belül egy másik koporsót találtak. Ez teljes egészében színaranyból készült, s mintegy 185 cm hosszú volt. Ebben feküdt a fáraó bebalzsamozott teste, vagyis a múmiája. Egészen eltakarta a rengeteg drágaság, nyakláncok, gyűrűk, karperecek, arany, ezüst és drágakő.

A fáraó arcát és vállát arany álarc borította. Az álarc az ifjú fáraó vonásait örökölte meg. Akik ismerik Egyiptom történetét, tudják, hogy a parasztok és kézművesek millióinak munkája teremtette meg a fáraó mérhetetlen gazdagságát.

Forrásanyag:

C. W. Ceram: Bogovi, grobovi i učenjaci. Zagreb, 1948.

Világtörténet. I. Kötet. Kossuth Könyvkiadó. Budapest, 1962. Főszerkesztő: J. P. Francev, 169-175. Oldal.